

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 341.1/.8(043.2)**

LARION ALINA-PAULA

**COOPERAREA STATELOR LA NIVEL INTERNAȚIONAL
ÎN VEDEREA REALIZĂRII DREPTURILOR
FUNDAMENTALE LA MUNCĂ**

**SPECIALITATEA: 552.08 - DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Autoreferat

al tezei de doctor în drept

Chișinău, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Cercetări Juridice
al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific: CHIRTOACĂ Natalia, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali: FUEREA Augustin, doctor în drept, profesor universitar, România

GAMURARI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

BALAN Oleg, doctor habilitat în drept, profesor universitar – *președinte*

ȚARĂLUNGĂ Victoria, doctor în drept, conferențiar universitar – *secretar științific*

DIDEA Ionel, doctor în drept, profesor universitar, România

BURIAN Alexandru, doctor habilitat în drept, profesor universitar

ARHILIUC Victoria, doctor habilitat în drept, profesor cercetător

ROMANDAȘ Nicolae, doctor în drept, profesor universitar

Susținerea va avea loc la data de „11,, iunie 2016 la ora 15-00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 18.552.08 - 04 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, pe adresa: MD 2001, Republica Moldova, bul. Ștefan cel Mare, 1, sala 408.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la ____ mai 2016.

**Secretar științific
al Consiliului Științific Specializat,
doctor în drept, conferențiar universitar**

ȚARĂLUNGĂ Victoria

**Conducător științific,
doctor în drept, conferențiar universitar**

CHIRTOACĂ Natalia

Autor:

LARION Alina-Paula

©LARION ALINA-PAULA, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Astăzi nu mai există dubii în privința faptului că globalizarea este o realitate a lumii contemporane. Globalizarea este unanim definită ca un fenomen complex, întemeiat pe o serie de factori care conduc la schimbări economice și sociale profunde. La acești factori se atribuie liberalizarea comerțului internațional și retragerea protecționismului național, imensa extindere a activităților societăților transnaționale și a investițiilor străine, consolidarea sistemelor juridice și economice regionale, dezvoltarea tehnologiilor și comunicațiilor, o schimbare în modelele de producție, precum și avansarea impresionantă a societății civile organizate în prim-planul scenei politice.

Creșterea concurenței între statele în curs de dezvoltare și cele dezvoltate, precum și între statele dezvoltate, provoacă o gamă largă de consecințe sociale. În funcție de contextele naționale și locale, astfel de consecințe se extind de la exploatarea absolută a lucrătorilor în "ateliere" din țările în curs de dezvoltare, la o instabilitate care a crescut drastic pe piața forței de muncă în țările dezvoltate. În plus, o componentă activă a globalizării sunt societățile transnaționale. Liberalizarea investițiilor, favorizată de acorduri regionale, le-a investit cu o putere impresionantă de relocare și restructurare, diminuând astfel eficacitatea condițiilor stabilite de reglementările naționale de muncă pentru protecția drepturilor lucrătorilor. În țările în curs de dezvoltare, cursa de a atrage investiții străine are o concurență suprasolicitată într-un mod care de multe ori neglijează drepturile fundamentale de muncă.

Drepturile inerente muncii sunt drepturi ale omului garantate de dreptul internațional și reflectă gradul de avansare al regimului democratic al statului. Conceptul de standarde internaționale de muncă reprezintă o dezvoltare relativ recentă în contextul istoriei mondiale. Revoluția Industrială din sec. al XIX-lea și mișcarea legată de aceste idei au servit ca și un catalizator pentru evoluția drepturilor internaționale ale omului, în special a standardelor internaționale de muncă. Așa cum costul uman al industrializării a devenit evident, a sporit conștientizarea importanței protecției muncitorilor și stabilirii unui ansamblu universal de standarde internaționale pentru a asigura o protecție egală pentru toți. În plus, industriașii se temeau că vor pierde în fața concurenților în cazul în care vor îmbunătăți în mod unilateral condițiile de muncă. Aceasta a dus la necesitatea unei reglementări sociale internaționale, în scopul de a obține o egalitate de tratament pentru toate părțile.

În îndelunga sa activitate de peste 95 de ani, Organizația Internațională a Muncii a adoptat 189 de convenții și 204 recomandări, acoperind practic întreaga materie, care, pe plan intern, este reglementată de legislația muncii, respectiv legislația securității sociale. Totuși, elaborarea convențiilor și a recomandărilor de-a lungul întregii activități a Organizației Internaționale a Muncii a ridicat o serie de probleme privind nivelul și formele utilizate, uzura acestora în timp

precum și posibilitatea adaptării lor la noile condiții internaționale și naționale ale statelor-membre.

La sfârșitul perioadei Războiului Rece, Organizația Internațională a Muncii a simțit nevoia de a-și reevalua locul în climatul global în schimbare, urmînd o transformare a regimului internațional a drepturilor la muncă bazată în primul rînd pe adoptarea Declarației OIM din 1998 cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă, precum și utilizarea pe scară largă a conceptului de "standarde fundamentale de muncă". Declarația a oferit flexibilitatea necesară în fața forțelor globalizării, privilegiind o serie de patru "principii și drepturi fundamentale la muncă" ce constau în libertatea de asociere, abolirea muncii forțate și a muncii copiilor și non-discriminarea în angajare. Accentului pe drepturi, al căror conținut este relativ bine definit în tratatele internaționale, a fost înlocuit cu un accent pe "principii" mai general formulate. Lumea muncii se schimbă, la fel și dreptul internațional al muncii.

Cu toate acestea, conform statisticilor Organizației Internaționale a Muncii, 12,3 milioane de persoane sunt victime ale muncii forțate, 200 milioane de copii sunt obligați să muncească, practicînd o activitate care le pune dezvoltarea fizică, intelectuală și emoțională în pericol, 86 de milioane de lucrători migranți se confruntă cu multiple probleme, cum ar fi munca grea, discriminarea, nerespectarea drepturilor fundamentale etc., în plus, în lume sunt peste 200 milioane de șomeri (oficiali), nemaivorbind de sute de milioane de oameni în situații de locuri de muncă precare sau muncind în sectoare numite "informale".

Această realitate alarmantă ridică întrebări serioase privind eficiența colaborării statelor în scopul realizării drepturilor fundamentale la muncă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Osinteză a studiilor cu privire cooperarea statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă ar putea fi realizată prin prisma cercetărilor naționale și internaționale în domeniu. Referindu-ne la doctrina din Republica Moldova, putem afirma cu certitudine că, lipsesc atît cercetări în materia dreptului internațional al muncii, cît și cele care ar aborda problematica cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă. Se atestă lucrări valoroase în materia dreptului muncii, printre care pot fi menționate: manualul "*Dreptul muncii*" elaborat de cercetătorii Eduard Boișteanu și Nicolae Romandaș; teza de doctor habilitat a dlui Eduard Boișteanu "*Fundamente teoretico-practice privind instituția juridică a parteneriatului social în sfera muncii*"; lucrarea "*Libertatea asocierii: îndrumar pentru sindicaliști*", autori E. Boișteanu, N. Romandaș; articolele "*Unele reflecții privind interzicerea discriminării în sfera muncii și asigurarea egalității în drepturi a tuturor salariaților*", autori E. Boișteanu și N. Romandaș; „*Unele considerații privind dreptul de asociere în sindicate prin*

prisma instrumentelor internaționale și a legislației Republicii Moldova”, autori E. Boișteanu și C. Faghian etc.– lucrări, care se axează pe analiza cadrului normativ al Republicii Moldova în materia dreptului muncii și nu abordează deloc problematica cooperării internaționale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă.

Tema propusă pentru examinare a fost abordată fragmentar de o serie de cercetători de profil, în special, din Franța, Italia, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, România, Federația Rusă etc. în materia dreptului internațional al muncii. Cu o deosebită considerație trebuie să enunțăm numele cercetătorilor Alston Ph., La Hovary C., Zanobetti A., Люттов Н. Л., Popescu A., Voiculescu N. etc. lucrările cărora au constituit un real și neprețuit aport la elaborarea respectivei teze de doctor.

Lucrările la care am făcut referință în prezenta lucrare tratează din diferite perspective diverse aspecte ce vizează cooperarea statelor în materia drepturilor fundamentale la muncă, însă nici în doctrina străină, nici în cea națională nu există lucrări care ar cerceta complex, cu lux de amănunte, problema privind cooperarea statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă. Acesta este unul dintre considerentele pentru care am optat pentru respectiva temă de cercetare.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul principal al lucrării constă în realizarea unei cercetări științifice complexe și aprofundate a cooperării internaționale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă prin prisma cadrului normativ internațional, a opiniilor doctrinare în materie și a practicii existente, a elucidării carențelor în domeniu și în elaborarea argumentărilor teoretice și a unor recomandări concrete în vederea eficientizării protecției drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional și național.

În baza dezideratului teoretic materializat în scopul investigației, ne propunem realizarea următoarelor **obiective**:

- a analiza premisele și evoluția istorică a cooperării statelor în materia protecției internaționale a drepturilor la muncă;
- a studia trăsăturile cooperării statelor în scopul realizării drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional universal și regional european;
- a cerceta drepturile fundamentale la muncă prin prisma cadrului normativ internațional, a abordărilor teoretice și a realităților practice;
- a reliefa și analiza relațiile dintre acordurile comerciale și standardele fundamentale de muncă;
- a elucidă lacunele existente în domeniul de cercetare;
- a formula propriile concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Metodologia cercetării științifice. În vederea cercetării cât mai complete a obiectului investigațiilor, urmărind cu perseverență atingerea graduală a obiectivelor enunțate anterior, am

selectat metode adecvate de cercetare științifică. În acest sens, baza metodologică a investigațiilor include: *metoda istorică*, folosită pentru realizarea unei retrospective istorice privind apariția și evoluția protecției internaționale a drepturilor la muncă, *metoda sistematică*, *metoda comparativă*, *metoda logică* (analiza deductivă, inductivă, generalizarea, specificarea, clasificarea, definirea etc.) utilizată constantă pe tot parcursul tezei și alte metode științifice generale.

Baza normativ-legislativă a cercetării o constituie tratatele internaționale, actele organizațiilor internaționale, jurisprudența internațională - care au tangență directă cu tematica abordată. Procedul de relatare a conceptelor în teză s-a făcut urmărind scopul de a evidenția nucleul problemelor puse în dezbatere, fără a ne limita numai la o expunere a materiei, ci îmbinând doctrina cu fundamentul legislativ și practica existentă.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Noutatea științifică a lucrării derivă din elaborarea unei analize complexe a cooperării internaționale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, cu elucidarea esenței, particularităților și lacunelor în materie, domeniu de cercetare nevalorificat în cadrul doctrinei juridice autohtone, concretizându-se în următoarele teze principale:

- a fost analizat dreptul la muncă și corolarele sale în contextul sistemului internațional al drepturilor omului;
- a fost elucidată și cercetată cooperarea statelor în cadrul Organizației Internaționale a Muncii în scopul protecției drepturilor la muncă;
- au fost cercetate drepturile fundamentale la muncă prin prisma originii, statutului și impactului acestora în dreptul internațional;
- a fost analizată relația acordurilor comerciale cu standardele internaționale de muncă;
- a fost elucidată și cercetată protecția drepturilor la muncă în cadrul Uniunii Europene;
- a fost analizată cooperarea statelor în contextul Consiliului Europei în vederea realizării drepturilor la muncă;
- au fost formulate propriile concluzii la tema de cercetare și recomandări în vederea remedierii unor lacune în domeniu.

Problema științifică soluționată în lucrare constă în elucidarea specificului cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, avînd ca și rezultat evidențierea carențelor în domeniu și formularea recomandărilor concrete în scopul remanierii acestora, fapt care permite eficientizarea protecției drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional și național, inclusiv în Republica Moldova.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Fiind prima lucrare de o asemenea amploare din Republica Moldova consacrată nemijlocit problemei cooperării

internaționale în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, aceasta va constitui un îndemn pentru dezvoltarea în continuare a acestei tematici și formularea de noi soluții orientate spre perfecționarea cadrului normativ și a practicii în acest domeniu. Lucrarea are un caracter științifico-didactic, tinzând să transmită, într-o formă succintă și clară, rezultatele obținute în cadrul cercetării, sub aspect teoretic și practic. Rezultatele și concluziile servesc drept bază pentru perfecționarea dreptului internațional al muncii, pentru realizarea mai eficientă a funcțiilor lui.

Valoarea aplicativă a lucrării: lucrarea în sine poate fi utilizată de tot personalul cu preocupări în materie, cât și de specialiștii din alte domenii adiacente. Rezultatele cercetării pot servi drept ghid pentru politicieni, funcționari publici, reprezentanți ai statelor și guvernelor etc. Suplimentar, concluziile și recomandările din teză pot fi utilizate în procesul de modificare a actelor normative în vigoare, la adoptarea unor acte noi, la perfecționarea politicilor în domeniu, pot fi aplicate în procesul educativ în cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în:

- distingerea și analiza - prin prisma reglementărilor internaționale și a opiniilor doctrinare a specificului cooperării universale și regionale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă;
- fundamentarea științifică a normelor juridice care guvernează domeniul protecției drepturilor fundamentale la muncă, cu evidențierea corelației dintre acestea;
- evidențierea curențelor existente în cadrul normativ și instituțional internațional de protecție a drepturilor fundamentale la muncă și elaborarea recomandărilor concrete în vederea remedierii acestora.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice pot fi utilizate: în procesul de modificare a actelor normative în vigoare, la adoptarea unor acte noi, la perfecționarea politicilor în domeniu, în procesul educativ în cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic. Lucrarea în sine poate fi utilizată de personalul cu preocupări în materie și de specialiștii din alte domenii adiacente.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Cercetări Juridice al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei. Elementele esențiale ale conținutului lucrării au fost reflectate în articolele științifice publicate de-a lungul anilor în revistele juridice de specialitate din Republica Moldova și România.

Rezultatele obținute în cadrul studiului de doctorat au fost prezentate în cadrul ședințelor Secției Drept Internațional și a Seminarului Științific de Profil la specialitatea 552.08 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Publicațiile la tema tezei. 10 articole științifice publicate în reviste de profil recunoscute și în culegerile conferințelor internaționale din Republica Moldova și România.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 282 de titluri.

Cuvintele-cheie: drepturi fundamentale la muncă, cooperarea statelor, Organizația Internațională a Muncii, dreptul internațional al muncii.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea reprezintă fundamentarea și justificarea temei alese pentru cercetare și cuprinde următoarele compartimente: actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a rezultatelor cercetării, aprobarea rezultatelor cercetării, sumarul compartimentelor tezei.

Cercetarea realizată în primul capitol cu titlul *”Drepturile fundamentale la muncă în contextul cercetărilor științifice și a unor reglementări internaționale”* vizează, în special, analiza situației în domeniul de cercetare științifică a cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă (**par.1.1**), dar și cercetarea dreptului la muncă și a corolarelor sale în lumina reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului (**par.1.2**) ne-a permis să ajungem la următoarele concluzii:

1. Diverse aspecte ce vizează cooperarea internațională în materia drepturilor de muncă, au reprezentat o preocupare științifică pentru specialiștii dreptului internațional public - preponderent pentru cei străini. Literatura de specialitate străină pe marginea temei de cercetare se prezintă a fi diversificată, constatându-se existența unui ansamblu de lucrări în care se abordează diverse aspecte cu tangențe asupra problematicii în domeniu. Dintre acestea, unele lucrări cercetează drepturile la muncă în contextul drepturilor fundamentale ale omului (de ex.: Kolben K. *”Labor Rights as Human Rights?”*; Pagnattaro M.A. *”Labour Rights are Human Rights: direct action is critical in supply chains and trade policy”* etc.), alte cercetări iau în vizor Organizația Internațională a Muncii, analizând activitatea acesteia în domeniul elaborării standardelor internaționale de muncă, succesele și provocările cu care se confruntă organizația respectivă (de ex.: Willborn S. L. *”The International Labor Organization: Paradox and Promise”*; Standing G. *”The ILO: An Agency for Globalization?”*; Louis M. *”L’Organisation Internationale du Travail et le travail decent”* etc.), sau sunt consacrate, în general, materiei dreptului internațional al muncii (de ex.: Zanobetti A. *”Diritto internazionale del lavoro”*; Valticos N. *”Droit international du travail”*; Liutov N.L. *”Эффективность норм*

международного трудового права”; Liutov N. L., Morozov P. ”Международное трудовое право” etc.).

Alte lucrări ale cercetătorilor străini care au prezentat interes deosebit sunt consacrate problematicii drepturilor fundamentale de muncă (de ex.: La Hovary C. ”*Les droits fondamentaux au travail*”; Alston Ph. ”’*Core Labour Standards*’ and the Transformation of the International Labour Rights Regime”; Servais J-M. ”*Normes internationales du travail*” etc.). Fără a subestima importanța acestor lucrări valoroase, care se plasează cel mai aproape de problematica drepturilor fundamentale de muncă, ținem să remarcăm că acestea nu abordează complex, multiaspectual materia colaborării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, fapt care determină importanța cercetării întreprinse.

2. Cu referire la literatura de specialitate din România și Republica Moldova la tema de cercetare, se constată că cercetări consacrate nemijlocit problematicii cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă nu există. Mai mult ca atât, dacă în doctrina română putem reliefa unele lucrări cu tangență în sfera de cercetare a prezentei teze de doctor (Popescu A. ”*Dreptul internațional și european al muncii*” și Voiculescu N. ”*Drept comunitar al muncii*”), apoi, în doctrina din Republica Moldova lipsesc cu desăvârșire atât cercetări în materia dreptului internațional al muncii, cât și cele care ar aborda problematica cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă. Acest fapt demonstrează că respectiva teză de doctor este una necesară, ce vine să completeze acest vid din sfera de cercetare autohtonă.

3. În vederea cercetării cât mai complete a obiectului investigațiilor, urmărind cu perseverență atingerea graduală a obiectivelor enunțate anterior, am selectat metodele adecvate de cercetare științifică. Procedul de relatare a conceptelor în teză s-a făcut urmărind scopul de a evidenția nucleul problemelor puse în dezbatere, fără a ne limita numai la o expunere a materiei, ci îmbinând doctrina cu fundamentul legislativ și practica existentă.

4. În ce privește consacrarea drepturilor la muncă în reglementările internaționale în materia drepturilor omului, remarcăm că drepturile la muncă au ”dereglat” decalajul tradițional dintre drepturile civile și politice, pe de o parte, și drepturile economice, sociale și culturale, pe de altă parte. Având în vedere că scopul dublu al dreptului muncii este de a oferi protecție lucrătorilor (prin legislația privind salariul minim și standardele minime de muncă, precum și prin normele de bază în materia drepturilor omului împotriva discriminării la locul de muncă) și întreprinderilor de lucrători, prin participarea democratică (înțeleasă în mod tradițional prin accesul la mecanisme de negociere colectivă), diviziunea clasică între drepturile civile și politice, și drepturile economice, sociale și culturale este greu de susținut.

Par. 1.3 cuprinde concluziile la care a ajuns autorul în urma investigațiilor din prezentul capitol.

Capitolul 2 cu titlul *”Cooperarea statelor la nivel internațional universal în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă”* începe cu elucidarea în **paragraful 2.1** a specificului cooperării statelor în cadrul Organizației Internaționale a Muncii în scopul protecției drepturilor la muncă.

Organizația Internațională a Muncii reprezintă o forță importantă și pozitivă în dreptul internațional al muncii, avînd două scopuri principale: prin recomandarea de politici și practici pe piața muncii, OIM promovează creșterea economică în fiecare stat iar prin prescrierea unor standarde minime pentru muncitori în calitate de drepturi la muncă, OIM protejează individul de constrîngere din partea guvernului sau de abuzul din cadrul pieței. Combinația creșterii economice cu drepturile muncitorilor oferă cea mai bună oportunitate pentru asigurarea justiției sociale.

Crearea Organizației Internaționale a Muncii la 11 aprilie 1919 constituie rezultatul indiscutabil al unui proces îndelungat de afirmare a idealurilor sociale, care a cunoscut intensități semnificative de-a lungul sec. al XIX-lea și începutul celui următor, pînă în preajma primului război mondial.

În perioada între 1919 și cel De-al Doilea Război Mondial misiunea principală a OIM a fost de a ajuta statele-membre să-și sistematizeze legislația națională a muncii, pentru ca, ulterior, pe această bază să se poată proceda la elaborarea unor instrumente internaționale care, incorporate în legislația statelor-membre să contribuie la progresul social al acestora.

Întrucît dreptul muncii a instituit reglementarea specifică a unei părți a vieții noastre - munca – multe probleme diferite erau în așteptarea unui răspuns legal și nu existau parametrii a ceea ce ar fi un răspuns juridic corect. Primele convenții ale OIM adoptate în 1919 - *Convenția nr. 1 din 1919 privind durata muncii; Convenția nr. 2 din 1919 privind șomajul; Convenția nr. 3 din 1919 privind protecția maternității; Convenția nr. 4 din 1919 privind munca de noapte a femeilor; Convenția nr. 5 din 1919 privind vârsta minimă de angajare în industrie și Convenția nr. 6 din 1919 privind munca de noapte a copiilor în industrie* - au exemplificat această misiune, deoarece în principal se preocupă de condițiile esențiale de muncă, cum ar fi vârsta minimă pentru muncă, orele de lucru, remunerație și de protecția împotriva șomajului.

A doua etapă în istoria OIM începe cu al Doilea Război Mondial și schimbările în scenariile politice și economice internaționale. Aceste modificări motivat adoptarea în 1944 *Declarației de la Philadelphia cu privire la scopurile OIM* [15, p. 474-478].

Declarația de la Philadelphia reafirmă principiile constituționale și se extinde rolul OIM dincolo de limitele condițiilor de muncă și de activitatea normativă. Ca rezultat, OIM și-a extins

activitățile sale de la condițiile de angajare la problemele legate de funcțiile pieței forței de muncă, cum ar fi politicile de ocupare a forței de muncă, productivitatea muncii, migrația, securitatea socială, protecția maternității, protecția copilului etc. și de la legislația pură a muncii la politici economice și sociale [15, p. 470]. Acest document important, adoptat printr-un act solemn, a devenit parte inseparabilă (anexă) a Constituției OIM [7, p. 11].

În plus, așa cum extinderea rolului OIM a solicitat noi forme de acțiune, în special, în ce privește elaborarea și punerea în aplicare a politicilor sociale, OIM, în afară de activitatea de elaborare a standardelor, a început să se concentreze și pe *cooperarea tehnică*. Declarația de la Philadelphia intenționa să schimbe accentul de la funcția de stabilire a standardelor ”normative” la activități informaționale și operaționale, ultimile cuprinzând utilizarea fondurilor ONU și a fondurilor OIM.

Este important de menționat că, la originea OIM se regăsește *principiul tripartitismului* – dialogul și cooperarea dintre guverne, angajatori și muncitori în formularea standardelor și politicilor care tratează problemele de muncă - și care fac OIM unică în Sistemul Națiunilor Unite. Acest principiu este considerat a fi un instrument de dialog social și se manifesta ca un principiu de bază al dreptului internațional al muncii cât și la elaborarea normelor de drept intern al muncii.

După 1989 – după căderea zidului Berlinului și marile transformări în Europa Centrală și de Est se constată un nou avânt în procesul complex de elaborare a normelor internaționale de muncă, în orientarea de ansamblu a OIM, în abordarea unor teme majore pe agenda conferințelor OIM, cum ar fi salariile minime – în 1992; asigurările sociale și protecția socială – în 1992; libertatea sindicală și negocierea colectivă – în 1994; o muncă decentă pentru toți – în 1999; protecția salariilor – în 2003; schimbările în lumea muncii – în 2006, promovarea unor întreprinderi durabile - în 2007 etc.

În acest context, urmează adoptarea de către Conferința OIM în 2008 a celei de-a treia declarații majore a principiilor și politicilor sale de după Constituția din 1919: *Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă*, care exprimă viziunea contemporană a OIM în epoca globalizării și se bazează pe Declarația de la Philadelphia din 1944 și Declarația privind principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă din 1998.

Cu Declarația din 2008, OIM și-a instituționalizat Agenda pentru o Muncă Decentă, mandatînd membrii organizației să promoveze politici care sporesc ”*oportunități pentru femei și bărbați de a obține locuri de muncă decente și productive, în condiții de libertate, echitate, securitate și demnitate umană* [20, p. 87].”

Obiectivul Declarației din 2008 constă, în primul rînd, să reitereze mandatul și obiectivele OIM pentru a evidenția relevanța lor pentru contextul actual. Acest mesaj conține trei inovații

majore: o prezentare strategică, proactivă a misiunii în jurul celor patru obiective fundamentale; afirmarea unității acestor patru obiective și consolidarea statutului principiilor și drepturilor fundamentale la locul de muncă vizavi de liberalizarea comerțului.

În plus, spre deosebire de Declarația de la Philadelphia din 1944, Declarația din 2008 prezintă diverse inovații procedurale în scopul transformării acestor abordări în acțiuni concrete ale OIM și a membrilor săi, precum și creșterea influenței organizației asupra actorilor non-statali relevanți [16, p. 823].

Permițându-ne careva critici la adresa Declarației din 2008, considerăm că, deși este important să se asigure că drepturile fundamentale sunt protejate, OIM a ratat oportunitatea de a confrunța inadvertențele argumentului ce vizează avantajul ocupării forței de muncă ieftine. Declarația nu face nici o încercare de a împiedica statele-membre să evite criteriile muncii decente prin poziționarea strategică a producției lor multinaționale. Efectiv, actorii multinaționali care au ratificat Declarația din 2008 pot să continue să-și întemeieze activitatea în statele care nu folosesc un standard al muncii decente. Prin urmare, orice stat care a încercat să realizeze obiectivele muncii decente pentru bunăstarea socială și economică a cetățenilor săi ar fi dezavantajate.

Considerăm că, OIM ar fi putut utiliza Declarația din 2008 pentru a egala condițiile de concurență, dar în schimb a păstrat posibilitatea pentru statele-participante de a exploata forța de muncă în statele care se opun Agendei pentru o muncă decentă. Organizația a ratat oportunitatea de a stabili un fundal social pentru standardele de muncă, care să permită în mod eficient statelor-membre să acționeze în mod diferit în străinătate decât atunci când sunt în propria curte.

În paragraful 2.2. ***”Drepturile fundamentale la muncă: originea, statutul și impactul în dreptul internațional”*** se realizează o analiză detaliată a drepturilor fundamentale la muncă prin prisma reglementărilor internaționale în materie. După îndelungate dezbateri, OIM, în cadrul celei de-a 86-a Sesiuni a Conferinței OIM din 1998 a adoptat *Declarația OIM cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă* [1]. Preambului Declarației din 1998 reamintește principiul constituțional al OIM - cel al justiției sociale și contextualizează Organizația în realitatea adusă de globalizare. Drepturile fundamentale declarate sunt: libertatea de asociere și recunoașterea efectivă a dreptului la negociere colectivă; eliminarea tuturor formelor de muncă forțată sau obligatorie; abolirea efectivă a muncii copiilor și eliminarea discriminării la angajare și ocupare [1, art. 2].

Transformarea rezultată a dreptului internațional a muncii a fost salutăată călduros în cele mai multe cazuri. Astfel, de exemplu, aplicarea principiilor tuturor statelor-membre ale OIM, indiferent de ratificarea convențiilor relevante a fost declarată a fi ”nimic altceva decât o revoluție în termeni juridici” și Declarația însăși prezentată ca ”o viziune comună a progresului

necesar al dimensiunii sociale”[17, p.47] și ca un foarte important ”pas în domeniul dreptului constituțional internațional”[18, p. 154].

Unii autori susțin că principiile din Declarație au atins un statut înalt în dreptul internațional ca și ”norme internaționale fundamentale”[22, p. 21], iar alții consideră că acestea au statutul unor norme *jus cogens*[21]. În timp ce alți comentatori au folosit un limbaj mai puțin exuberant, Declarația a atras în mod incontestabil atenție și a transformat discursul internațional al drepturilor la muncă. Conceptul anterior necunoscut de "standardele de bază în domeniul muncii" este acum omniprezent. Există cel puțin cinci motive pe care susținătorii săi le-ar invoca pentru a explica noua importanță a conceptului și a Declarației din 1998 care a proclamat standardele și dăruit aprobarea acestora de către comunitatea internațională.

În primul rând, conceptul de standarde "de bază" a constituit o abatere semnificativă de la insistența în cadrul regimului internațional al drepturilor omului cu privire la importanța egală a tuturor drepturilor omului. Anterior, discuții asupra unei ierarhii a standardelor între diferitele drepturi recunoscute în convențiile și recomandările OIM a fost abordată delicat și cu puține rezultate clare în afară de o privilegiere *de facto* a dreptului la libertatea de asociere. Ideea că există standarde identificabile, fundamentale, "de bază", care sunt (în practică, dacă nu neapărat în teorie) mai importante decât celelate și necesită o atenție prioritară din partea guvernelor, corporațiilor, și susținătorilor drepturilor la muncă, în general, a fost salutată cu entuziasm. În loc să se concentreze pe ceea ce a fost adesea văzut ca un amalgam greoi al standardelor internaționale de muncă complexe și prea detaliate promulgate de OIM, accentul principal a fost să fie de acum înainte pe un set mic și eminent gestionat de standarde.

În al doilea rând, Declarația a pus bazele unui sistem descentralizat de punere în aplicare a standardelor de muncă, ceea ce reduce în mod semnificativ accentul pe responsabilitățile guvernamentale și încurajează o gamă diversă de actori, de la corporațiile transnaționale pînă la consumatori, să preia conducerea în definirea, promovarea și chiar aplicarea standardelor de bază.

În al treilea rând, abordarea "standardelor de bază în domeniul muncii" are potențialul de a elibera standardele relevante de legalismul convențiilor OIM, facilitînd astfel o abordare mai flexibilă adaptată la exigențele situațiilor particulare și, prin urmare, făcînd standardele mai ușor de aplicat într-o gamă diversă de contexte și mai acceptabil pentru angajatori.

În al patrulea rând, accentul pe "standardele de bază în domeniul muncii" a acționat ca un ”paratrăsnet” foarte eficient prin acordarea a ceea ce mulți observatori văd ca o modalitate satisfăcătoare de soluționare a dezbaterii extrem de controversate asupra standardelor comerciale și a celor din domeniul muncii. În acest sens, adoptarea Declarației a fost un pas crucial pentru a permite OIM să împace acele critici care susțineau că Organizația părea incapabilă să răspundă

în mod eficient la cererea tot mai mare, ca "ceva" să se facă pentru a sublinia relevanța standardelor de muncă în contextul evoluției rapide a regimului de comerț internațional[8, p. 461-463].

În al cincilea rând, și, în final, Declarația a permis ca dezbaterile să se elibereze de contextul sancțiunilor în care mai multe propuneri nereușite de "clauză socială" au fost făcute în deceniul precedent. Prin accentuarea rolului tehnicilor de promovare și, de fapt, prin slăbirea legăturilor dintre standardele de bază și mecanismul tradițional de supraveghere al OIM, Declarația a prezentat o viziune de standarde de muncă, care a fost mult mai acceptabilă de multe guverne și majoritatea angajatorilor într-o lume cu mobilitatea capitalului în continuă creștere.

Totodată, fără a aduce atingere entuziasmului care a salutat aceste inovații, se susține[8, p. 461-463] că regimul care rezultă are defecte majore, printre care: o prea mare dependență de principii decât de drepturi, un sistem care invocă principii care sunt separate din standardele corespunzătoare și sunt, prin urmare, nedefinite, un etos de voluntarism în ce privește implementarea și aplicarea, o descentralizare nestructurată și inexplicabilă de responsabilitate, precum și disponibilitatea de a accepta "promoționalism *soft*" ca linie de bază.

În acest context, chiar titlul Declarației privind principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă ridică unele întrebări imediate, în special: care sunt diferențele dintre "principii" și "drepturi", și de ce este necesar să se facă referire la ambele în titlu?

O explicație simplă a diferenței a fost oferită de prevederile originale ale textului de la Copenhaga din 1995 care sugerează că standardele care trebuie aplicate în statele care au ratificat convențiile relevante urmau să fie considerate ca fiind "drepturi", în timp ce acelea care trebuie aplicate în statele care nu sunt părți la aceste convenții erau "principii".

Considerăm că o astfel de distincție este, în cel mai bun caz, foarte dificilă de justificat. Faptul că un stat nu a ratificat un anumit standard juridic nu determină dacă valoarea corespunzătoare trebuie sau nu să fie considerată un drept al omului. Acest lucru este valabil atât la nivel filosofic, cât și din punct de vedere al dreptului internațional. Sub aspect filosofic, un drept este un drept, chiar dacă un guvern a refuzat să recunoască acest fapt.

Paragraful 2.3 "***Abordări multilaterale ale drepturilor fundamentale la muncă: relația acordurilor comerciale cu standardele internaționale de muncă***" este consacrat în întregime legăturii dintre standardele de muncă cu cele comerciale.

Încă de la sfârșitul Runderi Uruguay problema legăturii dintre comerțul internațional și standardele fundamentale de muncă a devenit un element central al agendei politice și a generat opinii diferențiate între statele dezvoltate și statele în curs de dezvoltare.

Un compromis între susținătorii și adversarii clauzei sociale a fost atins în Declarația din 1996 de la Singapore, care a adus două inovații importante: în primul rând, a menționat oficial legătura dintre standardele de muncă și comerțul internațional în documentele OMC și, în al doilea rând, statele-membre au convenit asupra suportului clar pentru standardele fundamentale de muncă ca o parte componentă a calității de membru al OMC. În plus, Declarația de la Singapore evidențiază următoarele aspecte importante:

- se respinge utilizarea standardelor de muncă în scop protecționist, aceasta fiind o măsură de siguranță foarte importantă pentru sistemul comercial multilateral, în special pentru statele în curs de dezvoltare;
- se subliniază faptul că anume OIM este autoritatea competentă să stabilească și să se preocupe de standardele de muncă;
- nu a existat nici autorizație în text pentru orice nouă lucrare la această temă;
- se consacră expres continuarea colaborării existente a secretariatelor OIM și OMC, și colaborarea cu multe alte organizații interguvernamentale. Colaborarea existentă a respectat pe deplin mandatele corespunzătoare și separate ale celor două organizații.

Cele mai puternice argumente în favoarea unei clauze sociale legate de comerț se bazează pe universalitatea și indivizibilitatea standardelor internaționale privind drepturile omului, precum și pe necesitatea promovării unei mai bune respectări a acestor standarde. Încălări ale drepturilor omului legate de comerț pot include activități economice dăunătoare mediului care amenință comunitățile locale, strămutarea forțată, exploatarea muncii copilului, restricții asupra libertății de asociere și negocierilor colective etc.

Acordurile comerciale cu dispoziții în materie de muncă au sporit considerabil în ultimele două decenii, de la 4 în 1995 la 21 în 2005. Până în iunie 2013, din 248 de acorduri comerciale în vigoare și notificate la OMC, 58 conțineau prevederi în materie de muncă. Deși dispozițiile în materie de muncă tind să fie concentrate în acorduri comerciale Nord-Sud, există o tendință modestă dar în creștere de integrare a dispozițiilor de muncă în acordurile comerciale între statele în dezvoltare și emergente (acorduri comerciale Sud-Sud) [19, p. 1].

Din aproximativ 190 de state - părți la acorduri comerciale, aproximativ 120 sunt părți la acordurile comerciale care includ dispoziții în materie de muncă. Majoritatea dispozițiilor de muncă se concentrează pe cooperare și monitorizare (elemente de promovare), în timp ce numai două cincimi conțin, de asemenea, elemente condiționale, care leagă respectarea standardelor de muncă de consecințele economice [19, p.9].

Pe bună dreptate, acordurile comerciale bilaterale și regionale au realizat mai multe progrese în corelarea standardelor de muncă cu prevederile comerțului decât acordurile multilaterale. Considerăm că aceasta se datorează în primul rând faptului că acordurile

comerciale bilaterale au avantajul de a reduce costurile de negociere și de punere în aplicare prin limitarea numărului de părți implicate. În afară de SUA, Uniunea Europeană este deosebit de activă în acest domeniu și în mod explicit afirmă că Comisia Europeană "... încearcă să promoveze legătura dintre comerț și dezvoltare socială (în afara Runda Doha pentru dezvoltare), în diverse moduri[9, p. 11]."

Interacțiunea dintre politica comercială și drepturile la muncă constituie una dintre cele mai controversate probleme cu care comunitatea internațională se confruntă astăzi. Ideea includerii standardelor fundamentale de muncă în acordurile comerciale bilaterale și multilaterale este destinată să creeze mecanisme internaționale de aplicare a normelor internaționale de muncă. În urma cercetării realizate, putem deduce că modificările cele mai importante ce rezultă din clauzele sociale ale acordurilor comerciale au fost generate de condiționarea pre-ratificare, fapt ce a dus la ameliorarea sau adoptarea unor garanții juridice a drepturilor muncitorilor care nu au existat înainte, în special, în domeniul libertății de asociere. În contrast, efectele mecanismelor de contestare a standardelor de muncă pînă în prezent au fost mai limitate, chiar dacă în unele cazuri plîngerile au contribuit la soluționarea problemelor în cauză.

Capitolul 3 cu titlul ***"Cooperarea regională europeană în materia drepturilor fundamentale la muncă"*** cuprinde cercetarea specificului cooperării statelor la nivel regional european în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă.

Par. 3.1 ***"Protecția drepturilor la muncă în cadrul Uniunii Europene: de la reglementarea pieței interne la dreptul european al muncii"*** se elucidează protecția drepturilor la muncă la nivelul Uniunii Europene. În urma cercetării realizate am ajuns la concluzia că Uniunea Europeană are un angajament de lungă durată în ce privește promovarea standardelor fundamentale de muncă și a dezvoltării sociale în general. Carta drepturilor fundamentale a UE confirmă obiectivul Uniunii Europene de a promova și integra pe deplin drepturile fundamentale – inclusiv standardele fundamentale de muncă – în toate politicile și acțiunile sale. Cu toate acestea, uneori identitatea standardelor fundamentale ale OIM este potențial problematică pentru UE. La un nivel practic, apar unele tensiuni între standardele fundamentale și Carta drepturilor fundamentale a UE. Un exemplu în acest sens vizează Convenția OIM nr. 138 privind vârsta minimă de angajare care are potențialul de a intra în conflict cu prevederile asupra muncii copiilor a Cartei drepturilor fundamentale a UE: Convenția nr. 138 permite statelor să autorizeze munca pentru copiii mai mici de vîrsta școlară în anumite circumstanțe specifice, în timp ce Carta interzice o asemenea muncă.

Libertatea de asociere și dreptul la negociere colectivă sunt recunoscute ca și drepturi fundamentale în cadrul UE, dar competența Uniunii Europene de a le reglementa nu este în

întregime clară. O problemă de interes deosebit este dacă UE are competența de a acționa în ceea ce privește libertatea de asociere. Art. 153, al 1 și 2 din TFUE prevede că UE poate adopta măsuri și/sau instrumente legislative în anumite domenii ale politicii sociale, în scopul de a atinge obiectivele UE în acest domeniu. Cu toate acestea, articolul 153, al. 5 al TFUE prevede, printre altele, că dreptul de asociere nu este inclus în domeniile în care UE poate acționa.

În ce privește dreptul la negociere colectivă, în conformitate cu art. 153, al. 1 și 2 al TFUE reprezentarea și apărarea colectivă a intereselor lucrătorilor și angajatorilor intră în competența Uniunii Europene. Art. 153 și 154 din TFUE prevăd procesul de negocieri colective la nivelul UE. Cu toate acestea, UE nu are nici o competență în ce privește dreptul la grevă (art. 153, al.3 TFUE), în pofida faptului că acesta este legat intrinsec de dreptul la negociere colectivă. Concomitent, Carta drepturilor fundamentale a UE recunoaște în mod explicit în art.28 dreptul lucrătorilor de a recurge la acțiuni colective pentru apărarea intereselor lor, inclusiv la grevă. Această formulare ar putea fi interpretată că recunoaște dreptul la grevă: în cazul în care o acțiune colectivă include greva și este calificată ca un drept, atunci aceasta din urmă ar trebui să fie recunoscută de asemenea ca un drept, creîndu-se astfel o discrepanță între nivelul de protecție a dreptului la grevă în temeiul TFUE și a Cartei.

Par. 3.2 *”Drepturile la muncă în contextul Consiliului Europei: între cadrul normativ și jurisprudență”* este consacrat în întregime analizei particularităților protecției drepturilor la muncă în cadrul Consiliului Europei.

Referindu-ne la protecția drepturilor la muncă în cadrul Consiliului Europei, remarcăm că prevalența drepturilor civile și politice asupra celor economico-sociale este evidentă chiar și în prezent. A demonstra că Carta Socială Europeană este ”ruda săracă” a Convenției Europene din 1950 este o sarcină ușoară: este suficient a verifica câți ani au fost necesari ca Carta Socială Europeană să fie adoptată de către statele care au negociat-o. Mai mult decât atât, orice stat care dorește să devină membru al Consiliului Europei trebuie în mod necesar să ratifice Convenția Europeană din 1950 cu privire la drepturile și libertățile fundamentale. Cu toate acestea, organizația nu solicită potențialilor candidați să ratifice Carta Socială Europeană Revizuită pentru a deveni membru al acesteia. Această preferință pentru drepturile civile și politice este, de asemenea, extreme de clară dacă comparăm mecanismul de control al Convenției Europene din 1950 și cel al Cartei Sociale Europene. Mecanismul Convenției din 1950 are caracter judiciar și este mult mai puternic decât cel al Cartei Sociale care, deși este unul cvasi-judiciar prin mecanismul de reclamații colective, rămîne a fi un sistem destul de slab.

O altă concluzie în legătură cu Consiliul Europei vizează faptul că în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Convenția Europeană din 1950 și Carta Socială Europeană nu beneficiază deloc de același tratament. Ultima este menționată doar în Preambul, în timp ce

Convenția Europeană din 1950 este menționată de câteva ori în textul de bază. Carta drepturilor fundamentale a UE face trimitere la jurisprudența CEDO dar nu face acest lucru în raport cu jurisprudența organismelor de supraveghere ale Cartei Sociale Europene. Motivul unei asemenea abordări este evident: elaborarea drepturilor economico-sociale are implicații pentru state, întreprinderi și cetățeni. Aceste drepturi sunt traduse în costuri mai ridicate, atât sub formă de taxe care ajută la susținerea bunăstării sociale a statelor, cât și sub forma unei creșteri finale a prețurilor produselor care include costul suplimentar al unui proces de producție care respectă drepturile la muncă.

Paragrafele 2.4 și 3.3 cuprind concluziile la care a ajuns autorul în urma cercetării realizate în cadrul capitolului 2 și, respectiv, capitolului 3 al tezei.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările efectuate în prezentul demers științific au pus în evidență actualitatea și importanța temei abordate. Finalizînd acest studiu, considerăm că scopul și obiectivele înaintate de noi au fost realizate.

Problema științifică soluționată în prezenta lucrare constă în elucidarea specificului cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, avînd ca și rezultat evidențierea curenților în domeniu și formularea recomandărilor concrete în scopul remanierii acestora, fapt care permite eficientizarea protecției drepturilor fundamentale la muncă la nivel național, inclusiv în Republica Moldova.

Acest demers științific, în întregime consacrat cercetării modului de colaborare a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, finalizează cu o serie de *concluzii generale* și *recomandări* care se desprind din analiza realizată, după cum urmează:

1. Ținem să menționăm că, cu un scop bine stabilit încă din momentul înființării sale, OIM reprezintă cea mai importantă formă de armonizare a eforturilor statelor în direcția unei colaborări internaționale în vederea promovării justiției sociale și a drepturilor recunoscute pe plan internațional persoanelor care muncesc. În îndelunga sa activitate de aproape 100 de ani, OIM a adoptat 189 de convenții și 204 de recomandări, acoperind practic întreaga materie, care, pe plan intern, este reglementată de legislația muncii, respectiv legislația securității sociale. Totodată, sub egida OIM, se desfășoară și o intensă activitate de cooperare tehnică și o bogată activitate de cercetare științifică.

2. Chiar dacă sistemul OIM a fost și mai este încă criticat pentru numărul greu de gestionat de instrumente pe care OIM le-a produs, pentru lipsa de aplicare a tratatelor sale, Organizația neavînd puterea de a-și impune normele, iar statele neavînd nici o voință politică de a garanta standardele internaționale de muncă, OIM continuă a fi una importantă. Standardele

elaborate la nivel internațional pot ajuta fiecare stat să adopte decizii mai bune în domeniul politicii ocupării forței de muncă. În plus, mecanismul consacrat în Constituția OIM – idea pozitivistă că statele și societatea civilă ar trebui să conlucreze în mod oficial pentru a crea norme internaționale și pentru a le pune în aplicare – are implicații în creștere pentru guvernanta globală. Pășind în sec. XXI cu obiective bine conturate și cu probleme care încă își caută soluții, OIM care astăzi înglobează 186 de state-membre, rămâne a fi o organizație unică și de succes prin intermediul căreia se realizează cooperarea statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă.

3. Nu există nici o îndoială că abordarea la nivel internațional a drepturilor fundamentale la muncă a atras o mare atenție și a facilitat includerea unui dialog în contexte în care au fost în mare parte evitate astfel de întrebări. Chiar dacă nu putem susține că această nouă evoluție este în mod sigur una pozitivă din perspective drepturilor la muncă sau că evoluiază în moduri care sunt cele mai favorabile pentru un regim internațional eficient de protecție a muncitorilor – nu ne permitem nici să afirmăm că noul regim este iremediabil unul eronat. Mai degrabă, considerăm că regimul drepturilor fundamentale ar trebui evaluat în baza următoarelor criterii: a. promovarea acestor drepturi fundamentale să nu submineze starea altor drepturi la muncă, recunoscute de mult timp ca fiind drepturi ale omului; b. modalitățile de punere în aplicare aferente standardelor fundamentale de muncă să fie semnificative și nu doar de promovare cu caracter *soft* sau simbolic, și că aceste modalități să nu submineze mecanismele de control din cadrul OIM, nici să descurajeze reformele serioase pe care le necesită sistemul de control.

Ținând cont de faptul că în prezent, sistemul drepturilor fundamentale la muncă încă nu satisface întocmai aceste criterii, există riscul ca, conceptul și practica standardelor internaționale de muncă implementate într-un cadru stabilit inițial în anii '20 ai secolului trecut și dezvoltate ulterior prin multe decenii de progrese graduale, ar putea în câțiva ani să fie înlocuite în mod sistematic cu un sistem mai puțin eficient de protecție a drepturilor muncitorilor.

4. În urma cercetării realizate, am constatat că, încălcarea unei categorii de drepturi fundamentale la muncă are impact negativ asupra respectării și realizării celorlalte. Aceasta este, în special, valabil atunci când lucrătorii nu își pot exercita libertatea de asociere și să se angajeze în negocieri colective. În cazul în care nu au o voce colectivă, aceștia nu sunt în măsură să caute acțiuni pentru a remedia cauzele profunde ale vulnerabilității lor. Situațiile de muncă forțată, discriminarea și munca copiilor sunt rareori soluționate de persoane care acționează singure. Și invers, cu cât mai multe lipsiri de drepturi cauzează aceste situații, cu atât mai mari sunt barierele în calea exercitării libertății de asociere.

5. Printre actorii internaționali care operează în lupta împotriva muncii copiilor, OIM este cel mai bine echipată pentru a coordona eforturile comunității internaționale, acțiunea acestei

organizații în domeniul muncii copiilor dezvăluind multe puncte forte. Instrumentele juridice sunt detaliate și specifice, acestea subliniind dimensiunea economică a exploatării copiilor, astfel favorizând adoptarea strategiilor de contracarare a fenomenului. Sistemul de supraveghere este policentric și are o varietate de metode, combinând organisme politice și tehnice autoritare, fiind unul dintre cele mai eficiente la nivel internațional. Așa cum este comprehensibil, într-un domeniu care este profund legat de drepturile economice și strategiile de dezvoltare, are ca și scop principal, mai degrabă, favorizarea adoptării unor politici naționale orientate spre rezultate, decât să impună sancțiuni directe în caz de nerespectare. Aceste eforturi sunt cu atât mai importante cu cât OIM combină activitățile de supraveghere cu un efort semnificativ pe latura cooperării tehnice.

Desigur, nu sunt excluse criticile asupra avantajelor nominalizate, identificându-se și un număr semnificativ de neajunsuri. De exemplu, acțiunea OIM împotriva muncii copiilor este departe de a fi perfectă. Cadrul legal relevă o suprapunere semnificativă, deoarece convențiile relevante nu sunt întotdeauna coordonate cu alte instrumente juridice internaționale. Sistemul de supraveghere nu prevede o procedură de plângere individuală și, așa cum este regula cu sistemele de monitorizare internațională, că acesta este într-o mare măsură ”un tigru pe hîrtie”, lipsit de puteri reale de executare. Concomitent, activitățile de cooperare tehnică sunt oarecum inegale și în mod clar subdezvoltate în unele regiuni ale lumii.

6. În ce privește cooperarea statelor în vederea eliminării discriminării la angajare și ocupare, este regretabil faptul că nu s-a reușit elaborarea unui Protocol la Convenția OIM nr. 111 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei, de natură săextindă prevederile acesteia, adăugînd noi motive de discriminare (cum ar fi afilierea la sindicate, vîrsta, starea civilă, starea de sănătate, averea, handicapul, limba, naționalitatea, orientarea sexuală și responsabilitățile familiale) și armonizarea cu alte instrumente internaționale. Acest protocol ar fi putut impune, de asemenea, sarcina probei pe angajator, mai degrabă decât pe victimele discriminării. Ne exprimăm speranța că în viitorul apropiat statele, patronatele și muncitorii vor ajunge la un numitor comun în acest sens, contribuind la dezvoltarea principiului nediscriminării și la consolidarea egalității în angajare și ocupare.

7. Cercetarea realizată în prezentalucrare pune în evidență faptul că, în special, în ultimele două decenii standardele de muncă au devenit o problemă majoră în contextul comerțului internațional. Trei evoluții au marcat apariția clauzelor sociale în acordurile comerciale: în primul rînd, s-a ajuns la un consens internațional privind drepturile fundamentale de muncă stabilite de OIM; în al doilea rînd, acordurile comerciale, în special cele bilaterale și regionale, au inclus din ce în ce mai multe dispoziții privind standardele de muncă, iar, în al treilea rînd, cererea consumatorilor este în creștere pentru produsele fabricate în condiții mai bune de

muncă. Lucrarea demonstrează faptul că diverși factori, cum ar fi mecanismele de punere în aplicare, stimulentele pozitive și forța piețelor influențează impactul pozitiv al acordurilor comerciale asupra respectării standardelor internaționale de muncă. Procedura OMC de soluționare a litigiilor permite sancționarea guvernelor care nu respectă și aplică standardele fundamentale de muncă, acoperind astfel, una dintre lacunele Organizației Internaționale a Muncii.

8. Pe parcursul ultimelor trei decenii, sofisticarea în creștere a sistemelor de producție și flexibilitatea sporită a piețelor forței de muncă și a legislației au dus la dezvoltarea unei multitudini de dispoziții contractuale pentru lucrători. Trăsătura comună a așa-numitelor forme ”non-standard” de angajare este faptul că acestea diferă, într-un fel sau altul, de locurile de muncă permanente cu normă întreagă (*full-time*), cu un angajator unic și definit, considerate de majoritatea legislațiilor naționale ca fiind o formă ”standard” sau ”regulată” de angajare. Angajarea ”non-standard” se referă la: relațiile de muncă în care lucrătorii nu sunt angajați direct de către compania angajator, ci de către un subcontractant sau agenție privată de muncă; diverse tipuri de contracte pe termen scurt și, în cele din urmă, munca cu fracțiune de normă (*part-time*) și munca la domiciliu.

Suntem de părerea de aceste forme atipice de angajare care se bazează pe unele acorduri contractuale precare dau naștere la preocupări cu privire la impactul lor asupra respectării standardelor fundamentale de muncă și a altor drepturi legate de muncă.

9. Considerăm că, o dilemă a dreptului european al muncii vizează partajarea responsabilităților între state și nivelul Uniunii Europene. În absența unei abordări armonizate a dreptului muncii, statele membre ale UE rămân actori-cheie cu puteri suverane relativ puternice în domenii cum ar fi dreptul muncii, relațiile de muncă, costul forței de muncă, pensiile și serviciile de asistență socială. Aspectele esențiale ale dreptului la muncă - cum ar fi, remunerarea, libertatea de asociere și dreptul la grevă – sunt excluse din Capitolul X (*Politica Socială*) al Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene. Altfel spus, UE abordează drepturile la muncă doar parțial. Acest lucru înseamnă că la nivelul național al statelor condițiile legale pentru întreprinderi sunt destul de diferite, protecția muncii este puternic dependentă de legislația națională și sistemele de protecție socială sunt departe de a fi armonizate.

10. În ce privește Consiliul European, există dovezi clare că protecția drepturilor civile și politice prevalează, chiar și în prezent, asupra protecției drepturilor economico-sociale. Îi revine Curții Europene a Drepturilor Omului să demonstreze că drepturile sociale nu sunt în contextul Convenției din 1950 drepturi ”de mîna a doua”, dar că aceste drepturi pot beneficia de mecanismul specific de garantare judiciară – singurul oferit în Europa de către sistemul Convenției Europene din 1950 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților

fundamentale. Jurisprudența mai recentă a Curții de la Strasbourg, în parte sub influența jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, a demonstrat o mai mare disponibilitate de a permite recurgerea la drepturile Convenției Europene din 1950 pentru a oferi protecție la locul de muncă.

Având la bază concluziile la care am ajuns pe parcursul cercetării, venim cu unele **recomandări** de natură să eficientizeze realizarea drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional și național:

1. Organizația Internațională a Muncii a fost una dintre primele organizații internaționale interguvernamentale care a stabilit standarde pentru relațiile dintre state și cetățeni. Acum, când se apropie centenarul în 2019, OIM se confruntă cu necesitatea modernizării ca un mijloc de a răspunde în mod credibil la provocările globalizării. În acest sens:

- recomandăm ca reforma OIM să vizeze, în special, procedurile de plîngerii, în scopul de a crea o instanță internațională cu competențe specifice referitoare la problemele de muncă care să decurgă din aceeași procedură de reclamații, dar să aibă putere de decizie obligatorie.
- se recomandă intensificarea coordonării între programele ONU, OIM și a Băncii Mondiale, în special, pentru a ajuta statele să amelioreze aplicarea drepturilor fundamentale la muncă, prin asistență tehnică, programe de instruire, consolidarea capacităților, activități de sensibilizare etc.

2. Este necesar, mai presus de toate, să se asigure o acoperire universală a drepturilor fundamentale la muncă, în special:

- Toate formele de angajare ar trebui să fie ferm ancorate, în linii mari vorbind, într-un ”sistem de muncă echitabil” care s-ar extinde asupra lucrătorilor din sectorul informal, cei care din punct de vedere tehnic ”desfășoară activități independente”, lucrătorii la domiciliu și alți angajați atipici. În acest context, recomandăm statelor, și, în special Republicii Moldova să elaboreze o lege care să reglementeze toate formele atipice de angajare, garantînd acestor muncitori aceleași drepturi și protecție ca și în cazul formelor regulate de angajare, în conformitate cu standardele internaționale în domeniu.
- Sunt necesare măsuri complementare care să introducă un anumit grad de echitate în toate formele de angajare. De exemplu, în cazul lucrătorilor la domiciliu tehnic independenți, situația ar putea fi modificată, oferindu-se prioritate conținutului raportului de muncă asupra termenilor formali ai unui contract de muncă. Acești lucrători ar putea fi considerați ”angajați de facto” și, reieșind din aceasta, să solicite angajatorilor să le acorde aceleași salarii și condiții de muncă ca și pentru angajații permanenți.

- Crearea unei coaliții largi și de lucru cu toate organizațiile și instituțiile relevante, inclusiv cele tradiționale și cele informale, ar putea oferi o cale pentru a ajunge la muncitorii din sectorul informal. Datorită structurii sale unice și legăturilor cu comunitatea de dezvoltare și mișcarea internațională a muncii, OIM este bine plasată pentru a facilita dezbaterile și schimbarea în acest domeniu.

3. Astăzi, cererea pentru o clauză socială reflectă o preocupare dublă: una pentru problemele structurale legate de globalizare, în special, faptul că interesele private ale întreprinderilor multinaționale scapă controlului de stat și, prin urmare, nu mai sunt subsidiare bunăstării generale; iar cealaltă – pentru a asigura punerea în aplicare universală a drepturilor fundamentale de muncă. În vederea eficientizării atingerii celui din urmă obiectiv, venim cu următoarele recomandări:

- Ar fi utilă o mai bună reglementare a implementării sancțiunilor comerciale. În acest sens, acordurile comerciale ar trebui să cuprindă prevederi care impun sancțiuni comerciale automate, ori de câte ori au loc încălcări grave a convențiilor ratificate în materia drepturilor fundamentale la muncă.
- O altă soluție în acest sens, ar constitui penalizarea corporațiilor care încalcă drepturile muncitorilor, chiar și în cauze internaționale. Considerăm că acesta este un mecanism foarte eficient de garantare a drepturilor fundamentale la muncă, deoarece se pedepsește nemijlocit angajatorul și nu statul.
- A asigura coerența între instrumentele internaționale care formează corpul dreptului internațional, în ce privește conținutul și punerea lor în aplicare. De exemplu, evidențierea naturii de drepturi ale omului ale standardelor fundamentale de muncă, în conformitate cu prevederile Pactului Internațional din 1966 cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, implică faptul că aceste drepturi fundamentale ar trebui să aibă prioritate față de normele comerciale ale OMC.
- A evita o posibilă interpretare descentralizată a instrumentelor OIM de către organele instituite de acordurile comerciale care ar putea submina coerența normativă a standardelor OIM. În acest sens, implicarea Organizației Internaționale a Muncii în procesul de soluționare a reclamațiilor și diferendelor în legătură cu dispozițiile de muncă (de ex.: prin furnizarea de informații cu privire la aplicarea instrumentelor OIM menționate în dispoziția de muncă în cauză) ar putea soluționa o asemenea problemă. Chiar și fără o referință explicită în acord, părțile la diferend pot solicita ghidarea OIM cu privire la aplicarea instrumentelor sale.

4. În același context, nu putem trece cu vederea nici problema protecției drepturilor lucrătorilor migranți. Beneficiile de dezvoltare ale migrației forței de muncă depind de gradul la

care migrații sunt protejați de către țările de origine din care provin și țările de destinație în care locuiesc și muncesc. Această problemă vizează în special Republica Moldova care se prezintă a fi un important stat de origine pentru lucrători migrați și care, spre regret, încă nu a ratificat două tratate importante în materie: *Convenția OIM nr. 143 din 1975 privind migrația în condiții abuzive și promovarea egalității de șanse și de tratament a lucrătorilor migrați*, și *Convenția ONU din 1990 cu privire la protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migrați și a membrilor familiilor acestora* – un instrument cuprinzător care cuprinde întregul proces de migrare: de la recrutare și plecare din statul de origine, drepturile migraților în timpul tranzitului, precum și în perioada aflării în statul de destinație și la întoarcere.

Datele economice și constatările cercetărilor consolidează tot mai mult noțiunea că protecția drepturilor omului și a drepturilor de muncă ale tuturor migraților sporește impactul de dezvoltare și productivitate al migrației. Respectiv, negarea drepturilor și abuzul implică costuri substanțiale nu doar pentru migrați și țările lor de baștină, dar și pentru țările gazdă sau de angajare. Mai mult ca atât, încălcarea drepturilor migraților în orice societate contribuie la dezintegrare socială și diminuarea respectării supremației legii.

Astfel, considerăm că pași eficienți în vederea protecției lucrătorilor migrați originari din Republica Moldova la diferite etape ale experienței lor de migrație în scop de muncă ar putea constitui:

- ratificarea și punerea în aplicare de către Republica Moldova a celor două convenții - *Convenția OIM nr. 143 din 1975 privind migrația în condiții abuzive și promovarea egalității de șanse și de tratament a lucrătorilor migrați*, și *Convenția ONU din 1990 cu privire la protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migrați și a membrilor familiilor acestora*;
- luarea în considerație și aplicarea orientărilor și principiilor prevăzute de către cadrul multilateral al OIM privind migrația forței de muncă;
- semnarea de acorduri bilaterale în materia muncii și securității sociale între Republica Moldova și statele de primire a muncitorilor migrați;
- monitorizarea prin intermediul sistemelor de inspecție a muncii; reducerea costurilor remitențelor; recunoașterea și utilizarea eficientă a competențelor.

5. Chiar dacă convențiile internaționale se aplică tuturor muncitorilor, inclusiv muncitorilor casnici, OMC a considerat necesară adoptarea Convenției nr. 189 din 2011 privind lucrătorii casnici și a Recomandării nr. 201 – instrumente juridice internaționale care urmăresc respectarea principiilor și drepturilor fundamentale la muncă pentru muncitorii casnici. Realitatea însă demonstrează că munca casnică rămâne în continuare a fi un loc de muncă subevaluat și insuficient reglementat, inclusiv în Republica Moldova. Chiar dacă a intrat în vigoare în 2013,

realitatea anului 2016 demonstrează că acest tratat important – Convenția OIM privind lucrătorii casnici - a acumulat doar 22 de ratificări, lucru care este regretabil și îngrijorător. În acest context, recomandăm Republicii Moldova să ratifice în viitorul apropiat Convenția OIM nr. 189 și să adopte măsurile solicitate în textul acesteia pentru a face ca munca decentă să devină o realitate pentru muncitorii casnici.

Din dezbateră actuală privind viitorul muncii, este din ce în ce mai clar faptul că politicile sociale și legislația în materie are nevoie adaptare la piețe mai deschise și competitive și la modalități de organizare a producției și serviciilor mai complexe, segmentate și bazate pe tehnologii. Într-adevăr, faptul că dreptul muncii are nevoie de remodelare pentru a se adapta la "noua economie" în sensul cel mai larg al termenului poate fi cu greu contestată. Nu mai este o chestiune de "dacă", dar de cum procesul de remodelare se va produce. Modernizarea politicilor sociale și de muncă solicită reexaminare pentru atingerea unui echilibru optim între protecția lucrătorilor, crearea locurilor de muncă și competitivitate - adică echilibrul dintre dezvoltarea economică și valorile și drepturile recunoscute la nivel internațional sau național.

BIBLIOGRAFIA

a. Surse bibliografice în limba română

1. Declarația OIM din 1998 cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă// [on-line] <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/relatii-bilaterale-si-organizatii-internationale/> 928-declaratia-oim-cu-privire-la-principiile-si-drepturile-fundamentale-ale-salariatilor (accesat pe 27.09.2015)
2. Larion A.-P.Rolul sistemelor internaționale de protecție a drepturilor economico-sociale, respectiv a dreptului la muncă, Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a tinerilor cercetători "Tendințe contemporane ale dezvoltării științei în contextul valorificării opțiunii europene: viziuni ale tinerilor cercetători". Ediția a VII-a, vol.I. Chișinău, 2013, p. 212-216.
3. Larion A.-P.Rolul Declarației Organizației Internaționale a Muncii din 1998. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. nr.4, 2014. p.58-65.
4. Larion A.-P.Controlul aplicării normelor în cadrul Organizației Internaționale a Muncii. Materialele conferinței internaționale științifico-practice: Abordări europene în cercetare și inovare din 9-12 octombrie 2014. Supliment la revista Vector european - Revista de cercetări socio-umanistice, 2014. p.68-70.
5. Larion A.-P.Procedura de elaborare a normelor în cadrul Organizației Internaționale a Muncii. Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a tinerilor cercetători

- ”Consolidarea statului de drept în Republica Moldova în contextul evoluției sistemului internațional și proceselor integraționiste”. Ediția a VIII-a, Vol. II. Chișinău, 2014, p.170-174.
6. Larion A.-P. Dezvoltarea reglementărilor internaționale în materia drepturilor fundamentale la muncă. *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*. nr.4, 2015, p.64-79.
7. Popescu A. *Drept internațional și european al muncii*. Ediția a II-a. București: C.H. Beck, 2008. 866 p.

2. Surse bibliografice în limba engleză:

8. Alston Ph. 'Core Labour Standards' and the Transformation of the International Labour Rights Regime. *European Journal of International Law*. vol. 15. nr. 3, 2004. p.457-521.
9. Hansson G. *Social Clauses and International Trade*. New York, St Martin's Press, 1993. 345 p.
10. Larion A.-P., Ionescu D. The movement of persons and employment in EU States. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*. Vol.X, Constanța, 2010. p. 299-302.
11. Larion A.-P., Chirtoacă N. The Social Law Rules Developed by the Council of Europe. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*. Vol.XIII, Constanța, 2013. p. 211-215.
12. Larion A.- P. Major objective of decent work-ILO. *Ecoforum Journal*, nr 1/14, vol. 2, Issue 1(2), 2013. p.74-77.
13. Larion A. - P. Regulating domestic work by the international labour organization. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, Vol.14, nr .1 (19), 2014. p.238-244.
14. Larion A.- P., Chirtoacă N. The right to work and its corollaries - fundamental human rights in the light of the international regulations. *European Journal of Law and Public Administration*. Vol.2. Issue 3, 2015, p. 45-62.
15. Lee E. The Declaration of Philadelphia: Retrospect and Prospect. *International Labour Review* 133, 1994. p. 474–478.
16. Maupain F. New Foundation or New Facade? The ILO and the 2008 Declaration on Social Justice for a Fair Globalization. *The European Journal of International Law*, Vol. 20, no. 3, 2009. p. 823–852.
17. Maupain F. The Liberalization of International Trade and the Universal Recognition of Workers' Fundamental Rights: The New ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up. In: Sicilianos L.-A., Gavouneli M. (eds), *Scientific and Technological Developments and Human Rights*, nr.35, 2001.p. 47.
18. Maupain F. *Worker Rights and Multilateral Trade*. Vienna, 1999. In: Charnowitz S. *The ILO in its Second Century*. Max Planck United Nations Year Book , nr. 4, 2000.p. 147-154.

19. Social dimensions of free trade agreements. International Institute for Labour Studies. Geneva: ILO, 2013. 67 p.
20. Townsend M. The ILO's Declaration on Social Justice for a Fair Globalization and International Labour Regulation after the Financial Crisis. *Public Policy & Governance Review*. Vol. 1, No. 2, Spring 2010.p. 87-98.
21. Vandaele A. A Critical Analysis on the Use of International Trade Measures as a Means to Enforce Basic Labour Rights. Ch. 3, 2003 //www.law.kuleuven.ac.be/iir/eng/research/infopublications/ExSumDoctArne.pdf.
22. Wouters J., De Meester B. The Role of International Law in Protecting Public Goods. Regional and Global Challenges.Leuven Interdisciplinary Research Group on International Agreements and Development. Working Paper No 1, 2003. 23 p.

ADNOTARE

LARION Alina-Paula. „Cooperarea statelor la nivel internațional în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă”. Teză de doctor în drept. Specialitatea științifică: 552.08 – drept internațional și european public. Chișinău, 2016.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 282 de titluri. Rezultatele cercetării au fost expuse în 10 lucrări științifice publicate în culegeri și reviste de specialitate din Republica Moldova și România.

Cuvintele-cheie: drepturi fundamentale la muncă, cooperarea statelor, Organizația Internațională a Muncii, dreptul internațional al muncii.

Domeniul de studiu: protecția internațională a drepturilor fundamentale la muncă.

Scopul și obiectivele tezei: Scopul principal al lucrării constă în realizarea unei cercetări științifice complexe și aprofundate a cooperării internaționale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă prin prisma cadrului normativ internațional, a opiniilor doctrinare în materie și a practicii existente, a elucidării curenților în domeniu și în elaborarea argumentărilor teoretice și a unor recomandări concrete în vederea eficientizării protecției drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional și național.

Obiectivele tezei sunt: analiza premiselor și evoluția istorică a cooperării statelor în materia protecției internaționale a drepturilor la muncă; studierea trăsăturilor cooperării statelor în scopul realizării drepturilor fundamentale la muncă la nivel internațional universal și regional european; cercetarea drepturilor fundamentale la muncă prin prisma cadrului normativ internațional, a abordărilor teoretice și a realităților practice; reliefarea și analiza relațiilor dintre acordurile comerciale și standardele fundamentale de muncă; elucidarea lacunelor existente în domeniul de cercetare; formularea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Noutatea și originalitatea științifică: Noutatea științifică a lucrării derivă din elaborarea unei analize complexe a cooperării internaționale a statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, cu elucidarea esenței, particularităților și lacunelor în materie, domeniu de cercetare nevalorificat în cadrul doctrinei juridice autohtone.

Problema științifică soluționată în lucrare: constă în elucidarea specificului cooperării statelor în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, având ca și rezultat evidențierea curenților în domeniu și formularea recomandărilor concrete în scopul remanierii acestora, fapt care permite eficientizarea protecției drepturilor fundamentale la muncă la nivel național, inclusiv în Republica Moldova.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării: Fiind prima lucrare de o asemenea amploare din Republica Moldova consacrată nemijlocit problemei cooperării internaționale în vederea realizării drepturilor fundamentale la muncă, aceasta va constitui un îndemn pentru dezvoltarea în continuare a acestei tematici și formularea de noi soluții orientate spre perfecționarea cadrului normativ și a practicii în acest domeniu. Rezultatele și concluziile servesc drept bază pentru perfecționarea dreptului internațional al muncii, pentru realizarea mai eficientă a funcțiilor lui.

Valoarea aplicativă a lucrării: lucrarea în sine poate fi utilizată de tot personalul cu preocupări în materie, cât și de specialiștii din alte domenii adiacente. Rezultatele cercetării pot servi drept ghid pentru politicieni, funcționari publici, reprezentanți ai statelor și guvernelor etc. Suplimentar, concluziile și recomandările din teză pot fi utilizate în procesul de modificare a actelor normative în vigoare, la adoptarea unor acte noi, la perfecționarea politicilor în domeniu, pot fi aplicate în procesul educativ în cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin mediatizarea concluziilor teoretice și a recomandărilor practice în articole științifice publicate în reviste de specialitate și prin prezentarea acestora în cadrul conferințelor științifice de profil naționale și internaționale.

ANNOTATION

LARION Alina-Paula. „Cooperation of States at the international level in realization of the fundamental rights to work”. The PhD thesis in Legal Sciences. Speciality: 552.08 - International Law and European law. Chisinau, 2016.

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 282 sources. Results of the study were presented in 10 scientific papers published in specialized scientific journals and collections of the Republic of Moldova and Romania.

Key words: the fundamental rights to work, the cooperation of states, the International Labour Organization, international labour law.

Field of study: international protection of fundamental rights to work.

The purpose and objectives of the thesis. The main purpose of this paper is to provide a comprehensive analysis of the international cooperation of the states in the area of the fundamental rights to work on the basis of international law, the doctrine and practice, and to identify legal gaps in order to develop arguments and concrete recommendations in order to promote effective protection of the fundamental rights to work at the international and national level. **The objectives of the dissertation** are following: analysis of the prerequisites and historical evolution of the international cooperation of the states in the area of protection of rights to work; analysis of the main aspects of cooperation between states in order to ensure the fundamental rights to work both at the international, universal and European regional levels; analysis of the basic rights to work through the prism of international law, theoretical approaches and practical realities; identification and analysis of the relationship between trade agreements and core labour standards; coverage of legal gaps in the field; formulation of conclusions and recommendations on the subject of the study.

Scientific novelty and originality of the thesis. Scientific novelty of the dissertation is determined by a complex analysis of international cooperation between states in order to ensure the fundamental rights to work, defining the essence, features and legal gaps and poorly studied area within the national legal doctrine.

The main scientific problem solved in the study is to identify the characteristics of cooperation of the states in ensuring the fundamental rights to work, as well as in light of shortcomings in this area and formulate concrete conclusions with a view to their subsequent removal - a task which is aimed at ensuring the effective protection of fundamental rights to work at the national level, including the Republic of Moldova.

The theoretical significance and practical value of the work. The present study, being a first work of this scale in the Republic of Moldova, which deals directly with the issue of international cooperation in the area of the fundamental rights to work, creates preconditions for the further development of this topic and the development of new solutions, aimed at improving the legal framework and practice in this area. The results and conclusions are the basis for the improvement of international labor law, as well as to better achievement of its functions.

The practical value of the work: the thesis is for anyone interested in these issues, as well as for professionals in related fields. The research results can serve as a guide for policy-makers, government officials, representatives of state and government, etc. In addition, the conclusions and recommendations of the thesis can be used in the process of amending the existing legislation, the adoption of new laws, improvement of policy in this area; it can be used in the educational process in higher educational institutions in the faculties of law.

Implementation of scientific results is achieved by means of coverage of theoretical conclusions and practical recommendations contained in published scientific articles in the speciality, as well as their approbation through scientific conferences at the national and international level.

АННОТАЦИЯ

ЛАРИОН Алина-Паула. «Сотрудничество государств на международном уровне в области обеспечения основных прав на труд». Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность: 552.08 – международное право и европейское право. Кишинёв, 2016 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, список библиографии, состоящий из 282 источников. Результаты исследования были представлены в 10 научных работах, опубликованных в специализированных научных сборниках и журналах Республики Молдова и Румынии.

Ключевые слова: основные права на труд, сотрудничество государств, Международная организация труда, международное трудовое право.

Область исследования: международная защита основных прав на труд.

Цель и задачи диссертации. Основная цель диссертационного исследования заключается в комплексном анализе международного сотрудничества государств в области обеспечения основных прав на труд на основе норм международного права, доктрины и правоприменительной практики, а также в выявлении правовых лакун в целях выработки аргументов, обоснованных рекомендацией с тем, чтобы в дальнейшем содействовать обеспечению эффективной защиты основных прав на труд на международном и национальном уровне. **Задачи исследования:** анализ предпосылок и исторической эволюции международного сотрудничества государств в области защиты прав на труд; исследование основных аспектов сотрудничества государств в целях обеспечения основополагающих прав на труд на международном универсальном и региональном европейском уровнях; анализ основных прав на труд через призму норм международного права, теоретических подходов и практических реалий; выявление и анализ взаимосвязи между торговыми соглашениями и основными трудовыми стандартами; освещение правовых лакун в данной области; формулирование выводов и рекомендаций по теме исследования.

Научная новизна и оригинальность исследования. Научная новизна работы определяется комплексным анализом международного сотрудничества государств в целях обеспечения основных прав на труд, выявляя при этом сущность, особенности и правовые лакуны, а также слабоизученную область исследования в рамках национальной правовой доктрины.

Основная научная проблема, решенная в исследовании, заключается в выявлении особенностей сотрудничества государств в обеспечении основных прав на труд, а также в освещении недостатков существующих в данной области, формулировании конкретных выводов в целях последующего устранения данных недостатков – цель, ориентированная на обеспечение эффективной защиты основных прав на труд на национальном уровне, включая Республику Молдова.

Теоретическая значимость и практическая ценность работы. Настоящее исследование, будучи первой работой такого масштаба в Республике Молдова, посвящено непосредственно вопросу международного сотрудничества в области обеспечения основных прав на труд, создаёт предпосылки для дальнейшего развития этой темы и разработки новых решений, ориентированных на совершенствование правовой базы и практики в этой области. Результаты и выводы служат основой для улучшения международного трудового права, а также для более эффективного достижения своих функций.

Практическая ценность исследования работа представляет интерес для всех интересующихся данной проблематикой, а также для специалистов в смежных областях знаний. Результаты исследований могут служить ориентиром для политиков, государственных служащих, представителей государств и правительств и т.д. Кроме того, выводы и рекомендации диссертации могут быть использованы в процессе внесения поправок в действующее законодательство, принятие новых законов, совершенствование политики в данной области, могут быть использованы в учебном процессе в высших учебных заведениях на юридических факультетах.

Внедрение научных результатов достигнуто посредством медиатизации теоретических выводов и практических рекомендаций, изложенных в опубликованных научных статьях по специальности, а также в их апробации в ходе научных конференций на национальном и международном уровне.

LARION ALINA-PAULA

**COOPERAREA STATELOR LA NIVEL INTERNAȚIONAL ÎN VEDEREA
REALIZĂRII DREPTURILOR FUNDAMENTALE LA MUNCĂ**

**SPECIALITATEA:
552.08 - DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 10.05.2016
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.0

Formatul hârtie 60x84 1/16
Tirajul 50 ex.
Comanda nr.619

Centrul Editorial-poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60, Chișinău. MD 2009